10. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: Постанова Кабінету Міністрів від 17.06.2015 № 423. Офіційний вісник України. 2015. № 51. С. 52.

11. Храпко І. Є. Мережа установ соціального захисту населення України. Економіка. Управління. Інновації, 2013. № 1. С. 1-13

12. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: Рішення Вищої Ради правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19. URL: https://cutt.ly/2nP6W93 (Дата звернення: 12.06.2021)

13. Андрієнко І. С. Особливості юридичної відповідальності у праві соціального забезпечення. Південноукраїнський правничий часопис: Проблеми трудового права та права соціального забезпечення, 2020. № 3. С. 129-134

14. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. №51. С. 1122.

15. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. №25. С. 131.

УДК 349.2

Кайло І.Ю.,
Кандидат юридичних наук, адвокат

ТЕНДЕНЦІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У статті проаналізовано недоліки та прогалини правового регулювання нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України. Визначено основні проблеми правового регулювання вказаної царини. Запропоновано шляхи вирішення зазначених проблем. Вказано на законодавчі пропозиції щодо їх удосконалення. Деталізовано зміст правових норм, які потребують удосконалення в подальшому.

Ключові слова: *тенденція, нагляд, контроль, трудове законодавство, праця.*

In the article the shortcomings and gaps in the legal regulation of supervision and control over compliance with labor legislation of Ukraine are analyzed. The main problems of legal regulation of this area are identified. Ways to solve these problems are suggested. Legislative proposals for their improvement are indicated. The content of legal norms that need to be further improved is detailed.

Key words: *tendency, supervision, control, labor legislation, labor.*

Проблема дотримання трудового законодавства завжди була і залишається однією із найбільш досліджуваних та дискусійних в юридичній науці. Точне та неухильне дотримання норм трудового права видається досить важливим для ефективної організації діяльності всього трудового процесу, нормальної роботи трудового колективу в цілому та

окремих його суб'єктів. При цьому прийняття дієвих нормативно-правових актів у сфері трудової діяльності людини завжди було пріоритетним напрямком держави, яка брала курс на створення всіх необхідних умов для трудової діяльності людини, забезпечення її нормальними та безпечними умовами праці, оплати праці, відпочинку тощо.

Проте здійснення такої діяльності неможливе без реального та повного дотримання органами державної влади, роботодавцями й іншими уповноваженими особами норм трудового законодавства. На жаль, на сьогодні посилилась тенденція до зростання різного роду правопорушень у сфері трудового права. Причини виникнення такої ситуації різноманітні, але найбільш вагомою із них можна вважати постійні суперечтості між двома суб'єктами трудового права – роботодавцем та працівником. Протиріччя інтересів двох сторін і породжує беззаконня, порушення встановлених Конституцією України та Кодексом законів про працю України правових норм, свавілля, розбіжності та спори. А тому досить важливим питанням є здійснення контролю та нагляду у сфері дотримання трудового законодавства [1, с. 150]

О.М. Курінний доводить, що головною метою регулювання тих або інших суспільних відносин є забезпечення їх ефективності. Сьогодні ж у сфері трудових відносин проявились дві негативні тенденції: до зростання порушень трудових прав і до послаблення контролю за їх дотриманням. На нашу думку, до числа основних причин подібного стану треба віднести недостатньо чітке правове регулювання таких питань, як нагляд, контроль, механізм реалізації правових норм та відповідальність. Адже у зв'язку із побудовою в Україні ринкової економіки відбувається поступове зниження регулюючої ролі держави в трудових відносинах, що має супроводжуватись посиленням контролюючої функції, особливо на тій перехідній стадії, на якій знаходиться суспільство. Для забезпечення ефективності реалізації права громадян на охорону праці держава передбачає систему органів нагляду і контролю за дотриманням законодавства про охорону праці. В неї входять органи, що здійснюють як державний, так і громадський нагляд та контроль у цій сфері [2, с. 23]

Термін «контроль» трактується об'ємніше, повніше за «нагляд», оскільки він включає можливість не тільки наглядати, тобто спостерігати за законністю і ставити питання про усунення порушень, але й усувати їх своєю владою (відміна рішення). Як органічний елемент поточної діяльності, контроль проводиться всіма суб'єктами публічного адміністрування незалежно від галузі, в якій вони функціонують. Його зміст (на відміну від нагляду) є ширшим і включає спостереження за законністю, з'ясування того, що зроблене, а також втручання в оперативну (поточну) діяльність об'єкта, що перевіряється, відміну незаконних актів, розгляд скарг, накладення дисциплінарних стягнень і заохочення працівників.

Оскільки за функціональним призначенням контроль і нагляд схожі, організаційні форми їх здійснення так само можуть співпадати (цільові перевірки, інспектування), водночас правові форми нагляду є ширшими і різноманітнішими (видача дозволів, ліцензій тощо).

Нагляд як важливий засіб публічного адміністрування відрізняється від контролю тим, що він є постійним, систематичним спостереженням спеціальних державних органів за діяльністю непідлеглих їм органів з метою виявлення порушень законності. При цьому оцінка діяльності піднаглядного об'єкта дається тільки з погляду законності, а не

доцільності. Тому при нагляді, на відміну від контролю, втручання в поточну адміністративно-господарську діяльність піднаглядного об'єкта не допускається.

Ще однією особливістю означених засобів публічного адміністрування є те, що у процесі контролю можуть застосовуватися заходи дисциплінарного впливу щодо винних осіб; у процесі ж адміністративного нагляду застосовуються заходи адміністративного впливу до фізичних і юридичних осіб [3, с. 89].

Адміністративно-правовий зміст нагляду і контролю за дотриманням законодавства у сфері праці закріплений в міжнародних нормах права і розглядається як зобов'язання держав-членів Європейського Союзу та інших країн. Нормативно-правові акти країн ЄС у сфері праці не обмежують ці країни у виборі адміністративно-правових форм, методів, прийомів, способів і засобів, за допомогою яких відбувається імплементування національних норм, що регулюють відносини у сфері праці. Визначено, що законодавство України загалом має позитивні тенденції для подальшого розвитку регулювання нагляду і контролю за додержанням законодавства у сфері праці, про що свідчать положення низки проєктів Трудового кодексу України. Однак відсутність єдиного «універсального» Кодексу України про контроль створює проблеми для застосування і міжнародних, і національних правових норм у регулюванні відносин у сфері праці [4, с. 32].

У сучасних умовах нелегальна міграція становить значну проблему для більшості розвинених країн світу і має стійку тенденцію до зростання у XXI ст. Протягом останніх років кількісний приріст мігрантів (у тому числі тих, які прибули нелегально) збільшився у рази внаслідок військових конфліктів, загострення терористичних загроз, складної економічної ситуації, перенаселення окремих регіонів нашої планети і низки інших факторів. Сучасна геополітична ситуація у світі виступає каталізатором масштабних обсягів нелегальної міграції. У зв'язку з географічним розташуванням Україна опинилася в центрі міграційних потоків, які спрямовуються до країн Західної Європи. Механізми формування транзитних потоків нелегальної міграції постійно вдосконалюються, їх потужність зростає, що дає підстави вважати її однією із головних загроз національній безпеці України. По-перше, управління легальною міграцією без протидії нелегальній не може бути ефективним. По-друге, дешева праця незаконних мігрантів може призвести до падіння загального рівня зарплат, погіршення умов праці, незацікавленості працедавців у модернізації виробництва, що суперечить інтересам суспільства. По-третє, нелегальна міграція пов'язана з надексплуатацією, порушенням людських прав, торгівлею людьми, часто вона контролюється організованою злочинністю, що погіршує криміногенну ситуацію. Це не може не становити загрозу національній та суспільній безпеці. Неналежний контроль у сфері міграції може акумулювати стихійність і масовість нелегальних міграційних процесів, а вони, в свою чергу, здатні загострити внутрішні проблеми держави, нівелювати демографічний, соціально-економічний і міжетнічний баланс, підірвати національну безпеку тощо. З метою забезпечення суспільно важливих інтересів загалом, прав і свобод людини зокрема необхідно вдосконалювати існуючі механізми протидії нелегальній міграції в Україні. Для цього потрібна сучасна й ефективна система публічного управління міграційними процесами з відповідним арсеналом засобів протидії нелегальній міграції. Пріоритетним в умовах сьогодення залишається також питання злагодженої взаємодії державних органів по всіх напрямках комплексної протидії нелегальній міграції та подолання причин і умов, які їй сприяють [5, с. 42].

Окрім того, він правильно наголошується на тому, що розробники Проєкту припустилися елементарної логічної помилки, коли ввели в його термінологію поняття «правонаступництво у трудових правовідносинах» (при реорганізації, ліквідації юридичної особи тощо), адже, як справедливо пише В.В. Жернаков, «правонаступництво – це перехід прав і обов'язків від одного суб'єкта до іншого, що неможливе у трудових правовідносинах з їх особистісним характером. Працівник, який залишається працювати в умовах зміни організаційно-правової форми роботодавця, не може сам собі передавати права та обов'язки». Як бачимо, відсутність концептуальної основи прямим чином впливає і на логічність та якість перспективного трудоправового врегулювання припинення трудових правовідносин. Відсутність же офіційно визнаної доктрини розвитку трудового права призводить до того, що знижується якість законодавства, а отже, й ефективність захисту трудових прав.

Таким чином, хоча ми спостерігаємо, що в науці існують, попри всебічний критичний та відповідальний підхід до наукових розвідок, попри намагання кожного науковця знайти істину щодо порушених проблем та шляхів їхнього вирішення, суперечності між науковцями з одного й того ж питання, що пов'язано не з низькою якістю наукових розвідок, а з науковим плюралізмом, в якому відображається багатогранність людської природи й можливість відповіді на питання з різних сторін. Саме тому, по суті, і необхідні подальші наукові дискусії, обговорення, кінцевим результатом яких стане вироблення єдиної наукової трудоправової доктрини, яка не заперечуватиме можливість існування інших, відмінних думок та позицій, тобто не буде зводитися до ідеологічної цензури, а спрямовуватиме науковий хід в єдиному напрямку, залишаючи місце для внесення коректив завдяки існуванню тих самих відмінних позицій. Про те, що науці трудового права потрібна наукова доктрина, вже неодноразово говорилося різними дослідниками, але поки що офіційних зрушень щодо цього питання не відбулося [6, с. 69].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Середа О. Г. Щодо визначення поняття та сутності правовідносин у сфері нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства. Європейські перспективи. 2013. № 6. С. 149-153.

2. Мельник А.В. Адміністративно-правові засади здійснення нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. Тернопіль, 2019. 205 с.

3. Собакарь А.О. Співвідношення державного контролю та адміністративного нагляду як засобів публічного адміністрування. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 3 (100). С. 86-91

4. Остапенко Л.О. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері праці в контексті соціальної політики держави: автореф. дис. … докт. юрид. наук: 12.00.07 / НУ «Львівська політехніка». Л., 2021. 42 с.

5. Ілюшик О.М. Актуальні аспекти протидії нелегальній міграції. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Львів, 11 грудня 2020 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С. 41-45

6. Зеленський В. М. Відсутність офіційно визнаної доктрини трудового права як важлива проблема правового регулювання припинення трудових правовідносин в Україні.

Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 82 / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2019. С. 65-70.

УДК 349.3

Коваленко Р. І.,
Провідний фахівець Центру проблем
імплементації європейського соціального права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДОРО ЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКА»

В статті проаналізовані філософські підходи до розуміння поняття «безпека». Виділено думки філософів давнього Китаю, розглянуто підходи розуміння безпеки і безпечного середовища давно-грецьки філософів. Зроблено акцент на тому, що в античний період в історії дав поштовхи до зародження даного поняття, а також усвідомлення людини значення і ролі безпеки в їх суспільній діяльності. Також характерним ознаками даного періоду являлося те, що існувало певне протиріччя думок, які наголошували з одного боку на те, що безпекфа забезпечується кожним індивідом особисто.

***Ключові слова**: безпека, безпека суспільства, безпека держави, суспільна безпека.*

The article analyzes the philosophical approaches to understanding the concept of "security". Opinions of philosophers of ancient China are highlighted, approaches to understanding the security and safe environment of ancient Greek philosophers are considered. Emphasis is placed on the fact that in ancient times in history gave impetus to the emergence of this concept, as well as human awareness of the importance and role of security in their social activities. Also characteristic of this period was the fact that there was a certain contradiction of opinions, which emphasized on the one hand that security is provided by each individual.

***Key words**: security, public security, state security, public security.*

Актуальність дослідження. Поняття «безпека» завжди існувало упродовж всієї історії людства, але у відповідний період мало своє значення. Основоположниками даної концепції являються Античні філософи, їх цілком можна вважати родоначальниками загальної концепції «безпека», які вперше в історії висловили думки, що мали правову, політичну і філософську складову, що мали вплив на формування світогляду щодо безпеки в цілому.

Мета дослідження. За допомогою методів наукового аналізу з'ясувати філософський підхід до розуміння поняття безпека.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спочатку безпека була суперечливою концепцією, яка охоплювала широкий спектр сценаріїв, які зазвичай використовуються в різних особистих та соціальних моделях поведінки та ситуаціях.

Де феномен безпеки був покладений в основу державного устрою і мало нерозривний зв'язок з концепцією гуманізму та прав людини. Концептуальні підходи до розуміння